KANSANELÄKELAITOS
Johdon tuki

Ari Vähä-Erkkilä

Lausunto

19.11.2019

Diaari 91/010/2019,
DARK 19/010/91

Eduskunnan hallintovaliokunta

Asiantuntijapyyntö / HE 32/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kansaneläkelaitoksen kirjallinen asiantuntijalausunto

Kansaneläkelaitos kiittää hallintovaliokuntaa asiantuntijalausuntopyynnöstä.

Kansaneläkelaitos kiittää myös Valtiovarainministeriötä tärkeän hallituksen esityksen valmistelusta ja aiempien lausuntojen huomioimisesta.

eIDAS ja ulkomaalaisten tunnistaminen

Hallituksen esitykseen on kirjattu säädösehdotukset eIDAS-tunnistuksen ja muiden ulkomaalaisten tunnistusratkaisujen tarjoamisesta. Kela pitää ehdotettua sääntelyä kannatettavana, joskaan ei asiakkaan palveluiden kannalta riittävänä.

Tällä hetkellä eIDAS ei tuo ratkaisuja ongelmaan, miten ulkomailla asuvat pystyisivät asioimaan suomalaisissa sähköisissä asiointikanavissa. Olisi kuitenkin tärkeää, että asian selvittelyjä ja mahdollisia tulevaisuuden ratkaisuja pohdittaisiin edelleen avoimesti ja yhteistyössä eri julkishallinnon toimijoiden kanssa.

Suurin käytännön ongelma eIDAS-tunnistautumisessa on, että emme pysty EU-tietosuoja-asetuksen edellyttämällä luotettavuudella yhdistämään ulkomaisella tunnisteella kirjautunutta henkilöä suomalaiseen henkilötunnukseen ja siten palvelemaan henkilöä sähköisissä kanavissa.

Taustaa ulkomailla asuvien Kelan asiakkaiden tilanteesta erityisesti eläkkeiden osalta

Kelalla on ulkomailla lähes 36 000 kansaneläkkeen saajaa. Ulkomailla asuvat Kelan asiakkaat, joilla ei ole käytössään suomalaisia pankkitunnisteita samoin kuin Suomessa asuvat eläkettä muusta maasta saavat henkilöt eivät voi hoitaa asiaansa samalla tavoin kuin ne, joilla on käytössään vahvan sähköisen tunnistautumisen väline.

Hyötyjä muiden Kelan etuuksien kannalta

Jotta Suomeen ja Suomesta muuttavat asiakkaat saavat asumisperusteisen sosiaaliturvan määräytymistä koskevan lainsäädännön muututtua vakuuttamisratkaisun sisällön tietoonsa

ensisijaisesti verkkopalvelusta, tulee myös Suomi.fi-tunnistautumista kehittää niin, että tunnistautuminen on mahdollista muillakin tavoilla kuin vain suomalaisten pankkien verkkopankkitunnuksilla.

Haasteet Kelalle/toteutusvaihtoehdot

Kelan tietojärjestelmät perustuvat suomalaisen henkilötunnuksen olemassaoloon. Mikäli henkilötunnusta ei ole tai sitä ei voida luotettavasti selvittää, Kela ei pysty asiakkaita palvelemaan sähköisesti. Järjestelmien muuttaminen edellyttää mittavia muutostöitä kaikkiin Kelan ydintoiminnan järjestelmiin. Muutokset eivät paranna niiden asiakkaiden asemaa, joilla on suomalainen henkilötunnus eivätkä koskaan muuta Suomen rajojen ulkopuolelle.

Koska asiakkaan luotettavan yhdistämisen ongelma koskee kaikkia julkishallinnon toimijoita, tulisi haaste ratkaista yhteisellä ratkaisulla. Muutoin jokainen toimija joutuu ratkaisemaan sen erikseen ja syntyy päällekkäistä työtä ja moninkertaisia kustannuksia.

Asiointivaltuuspalvelun toimipisteasiointi

Esityksessä ehdotetaan, että tukipalvelulakiin lisättäisiin mahdollisuus tarkistaa ja antaa sähköisiä tunnistusvälineitä, valtuutuksia ja muita tahdonilmaisuja sähköisen rekisteröinnin lisäksi myös yhteispalvelulain soveltamisalaan kuuluvan viranomaisen toimeksiannosta yhteispalvelulaissa tarkoitetussa yhteispalvelussa.

Esityksen mukaan säädettäisiin mahdollisuudesta hakea kirjalliseen valtakirjaan tai muuhun tahdonilmaisuun perustuvan valtuutuksen tai muun tahdonilmaisun rekisteröimistä, mikäli valtakirjan tai muun alkuperäisyyttä tai eheyttä ei ole syytä epäillä. Tällä mahdollistettaisiin kirjallisesti tapahtuva valtuutuksen tai muun tahdonilmaisun rekisteröinnin hakeminen.

Esitykseen on myös kirjattu menettelytavat valtuutuksen ja muun tahdonilmaisun peruuttamiseksi.

Kela kannattaa ehdotusta, mutta pitää kuitenkin tärkeänä, että valtuutuksen rekisteröinti olisi mahdollista myös tilanteissa, joissa asiakas ei esimerkiksi toimintakyvyn rajoitteiden vuoksi pääse palvelupisteeseen antamaan valtuutusta. Kelan näkemyksen mukaan olisi tarkoituksenmukaista mahdollistaa valtuutuksen rekisteröinti esimerkiksi puhelimitse tehdyn lisävarmistuksen avulla.

Eräiden tukipalvelujen maksullisuus

Kela katsoo, että keskitettyjen tukipalveluiden kasvavien kustannusten ensisijainen hallintatoimi ei voi olla taloushallinnollinen menoerien siirto valtion talousarvion sisällä. Tunnistusmäärien kasvu ei enää perustu

palveluiden siirtoon manuaalisesta prosessista sähköiseen vaan perustuu asiakkaiden aktiivisempaan osallistamiseen asioiden käsittelyyn ja edistämiseen. Lisääntyvät tunnistusmäärät eivät suurten organisaatioiden kohdalla korvaa olemassa olevaa toimintaa ja niistä ei siten muodostu säästöjä palveluntuottajaorganisaatioille.

Katso-palvelun alasajosta johtuen käyttäjille ja palveluntuottajille maksuttomat Katso-tunnistukset korvataan maksullisilla tunnistuspalveluilla organisaatio- ja yhteisökäyttäjille tarjottavissa asiointipalveluissa, joita yritykset, yhteisöt ja julkishallinnon toimijat ovat velvoitettuja käyttämään viranomaisasioinnissaan. Tulorekisteri ja Kelan etuustietojen kyselypalvelu ovat esimerkkejä tällaisista palveluista.

Kelan osalta tunnistusmäärien kasvu tai siirtyminen maksullisten tunnistuspalveluiden käyttöön ei johda kustannussäästöihin ja siten palvelujen maksullisuudesta aiheutuvat kustannukset tulee kattaa toimintakulubudjettia kasvattamalla.

Kela esittää, että toimenpiteenä tunnistuspalvelun kohtuuttomaksi kasvavaan kustannustasoon toteutetaan Väestörekisterikeskuksen v. 2019 valmistuneen selvityksen pohjalta kansallinen kustannustehokas, markkinariippumaton ratkaisu, joka täyttää perustuslain 6.§ yhdenvertaisuusvelvoitteen periaatteet ja sähköisestä tunnistamisesta annetun lain velvoitteet ja on käytettävissä niin yksityishenkilöiden asioinnissa kuin työtehtäviin liittyvässä sähköisessä asioinnissa. Kela on valmis osallistumaan tämä toteutuksen suunnittelutyöhön.

Verkkomaksamisen palvelun ja valtuuspalvelun osalta perusteluissa esitetty maksullisuusperuste on hyväksyttävä.

Kela ei kannata ehdotettua muutosta tukipalvelulain 25 §:ään tunnistuskustannusten siirron osalta.

Ystävällisin terveisin

Kela

Ari Vähä-Erkkilä
tietohallintopäällikkö